

Latvijas Republikas Senāts

SPRIEDUMS

Rīgā 2025.gada 30.septembrī

Senāts šādā sastāvā: senatore referente Rudīte Vīduša, senatori Ermīns Darapoļskis un Indra Meldere

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz SIA „NEB1” pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, sakarā ar SIA „NEB1” kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2023.gada 12.maija spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Pieteicēja SIA „NEB1”, kas ir auto kravu pārvadātāja, 2021.gada 15.decembrī vērsās Valsts ieņēmumu dienestā ar iesniegumu atbalsta saņemšanai apgrozāmo līdzekļu plūsmas krituma kompensēšanai par 2021.gada novembri.

Ar Valsts ieņēmumu dienesta 2022.gada 15.februāra lēmumu Nr. 33.17-6/22.7/873 atteikts piešķirt pieprasīto atbalstu. Dienests atzina, ka nepastāv Ministru kabineta 2020.gada 10.novembra noteikumu Nr. 676 „Noteikumi par atbalstu Covid-19 krīzes skartajiem uzņēmumiem apgrozāmo līdzekļu plūsmas nodrošināšanai” (turpmāk – noteikumi Nr. 676) 4.2.1.apakšpunkta (*redakcijā, kas bija spēkā no 2021.gada 17.decembra*) priekšnoteikums, ka apgrozījuma samazinājums ir saistīts ar Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanai paredzētajiem saimnieciskās darbības ierobežojumiem.

Pieteicēja nepiekrita dienesta lēmumam un vērsās tiesā, lūdzot izdot labvēlīgu administratīvo aktu, ar kuru atbalsts tiktu piešķirts.

[2] Ar Administratīvās apgabaltiesas 2023.gada 12.maija spriedumu pieteikums noraidīts, pamatojoties uz turpmāk minētajiem argumentiem.

[2.1] Noteikumu Nr. 676 4.2.1.apakšpunkta redakcija, kas bija spēkā līdz 2021.gada 16.decembrim, atbalstu paredzēja, ja bija konstatējams apgrozījuma kritums. Savukārt no 2021.gada 17.decembra spēkā esošā redakcija paredz, ka ir jākonstatē apgrozījuma krituma saistība ar saimnieciskās darbības ierobežojumiem. Turklāt minēto noteikumu 9.14.apakšpunkts paredz, ka uzņēmējam iesniegumā ir jānorāda pamatojums apgrozījuma krituma saistībai ar saimnieciskās darbības ierobežojumiem Covid-19 izplatības mazināšanai.

No minētajām tiesību normām ir secināms, ka likumdevējs ir mainījis atbalsta piešķiršanas noteikumus, paredzot sniegt atbalstu ierobežotākam personu lokam, proti, tikai tiem, kuriem tiešā veidā tiek ierobežota saimnieciskā darbība ar konkrētiem ierobežojumiem. Tātad noteikumu Nr. 676 4.2.1.apakšpunkts prasa tiešas cēloņsakarības konstatēšanu starp saimnieciskās darbības ierobežojumiem un apgrozījuma kritumu.

Tas ir izskaidrojams ar to, ka valsts atbalsta līdzekļi ir ierobežoti. Līdz ar to valsts noteica prioritātes atbalsta sniegšanā. Likumdevēja apsvērumi šajā ziņā ir tiesībspolitiski. Šos apsvērumus tiesa nevar pārvērtēt, izskatot individuāla rakstura strīdu par tiesību normas piemērošanu konkrētā gadījumā.

[2.2] Pieteicējas norādītā prasība darbiniekiem iegūt vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikātu nav atzīstama par tiešu saimnieciskās darbības ierobežojumu. Tā primāri ierobežo nevis saimniecisko darbību, bet darbinieka iespēju strādāt. Ierobežojums paredz liegumu privātpersonai būt nodarbinātai, ja tai nav atbilstoša sertifikāta. Saimniecisko darbību kā tādu šāds ierobežojums ietekmē netieši.

[2.3] Pieteicēja norādījusi, ka dažādu ierobežojumu rezultātā ir samazinājies iedzīvotāju patēriņa apjoms, kas attiecīgi ietekmēja kravu pārvadājuma apjomu un secīgi pieteicējas apgrozījumu.

Vispārējs patēriņa kritums, kas nenoliedzami ir saistāms ar dažādo Covid-19 ierobežojošo pasākumu kopumu, nav atzīstams par konkrētu saimnieciskās darbības ierobežojuma tieši radītu apgrozījuma kritumu noteikumu Nr. 676 4.2.1.apakšpunkta izpratnē. Tāpēc pieteicējas minētais arguments nevar būt pamats atbalsta piešķiršanai.

[2.4] Pieteicēja pamatā norāda uz sekām un tādiem ierobežojumiem, kas tieši neskar pieteicējas saimniecisko darbību. Tas savukārt apliecina to, ka pieteicējas saimnieciskā darbība netika tiešā veidā ierobežota ar konkrētiem ierobežojumiem, bet netieši tā saskārās ar ierobežojumu kopuma negatīvo ietekmi.

Šādos apstākļos neizpildās priekšnoteikumi atbalsta piešķiršanai un pieteikuma apmierināšanai nav pamata.

[3] Pieteicēja iesniedza kasācijas sūdzību, kurā izvirzīti turpmāk minētie pamati apgabaltiesas sprieduma atcelšanai.

[3.1] Tiesa nav piemērojusi to tiesību normu, kura tai bija jāpiemēro.

Pieteicēja vērsās ar iesniegumu Valsts ieņēmumu dienestā 2021.gada 15.decembrī, un tad spēkā bija noteikumu Nr. 676 4.2.1.apakšpunkta redakcija, kurā nebija izvirzīts noteikums, ka apgrozījuma kritumam ir jābūt saistītam ar saimnieciskās darbības ierobežojumiem. Pieteicējai bija tiesiskā palāvība, ka tiks piemēroti tie atbalsta piešķiršanas noteikumi, kuri bija spēkā iesnieguma iesniegšanas brīdī.

[3.2] Tiesa noteikumu Nr. 676 4.2.1.apakšpunktā norādīto jēdzienu „saimnieciskās darbības ierobežojumi” interpretējusi nesamērīgi šauri, attiecinot to tikai uz tieši noteiktiem saimnieciskās darbības ierobežojumiem. Tādējādi tiesa nav pareizi interpretējusi un piemērojusi materiālo tiesību normu.

[4] Valsts ieņēmumu dienests paskaidrojumos par kasācijas sūdzību norāda, ka apgabaltiesas spriedums ir tiesisks.

Motīvu daļa

[5] Lietā ir strīds, vai pieteicējai pamatoti atteikts piešķirt atbalstuapgrozāmo līdzekļu plūsmas krituma kompensēšanai par 2021.gada novembri. Strīda izšķiršana ir atkarīga nonoteikumu Nr. 676 4.2.1.apakšpunkta konkrētas redakcijas piemērošanas un interpretācijas.

[6] Pieteicēja argumentē, ka tiesa ir kļūdaini piemērojusi materiālo tiesību normu.

Šo argumentu pieteicēja pamato ar apstākli, ka tiesai bija jāpiemēro noteikumu Nr. 676 4.2.1.apakšpunkts redakcijā, kas bija spēkā pieteicējas iesnieguma iesniegšanas laikā iestādē, t. i., jāpiemēro redakcija, kas bija spēkā līdz 2021.gada 16.decembrim. Pieteicēja arī norāda uz tās tiesisko palāvību, jo minētā tiesību norma, kas bija spēkā iesnieguma iesniegšanas laikā iestādē, paredzēja citus atbalsta piešķiršanas kritērijus. Pieteicēja uzskata, ka tiesa kļūdaini piemērojusi noteikumu Nr. 676 redakciju, kas stājās spēkā 2021.gada 17.decembrī, un tas ir ietekmējis lietas rezultātu.

Senāts pieteicējas argumentiem nepiekrīt turpmāk norādīto apsvērumu dēļ.

Noteikumu Nr. 676 2.punkts paredzēja atbalsta pieejamību par laikposmu no 2020.gada 1.novembra līdz 2021.gada 30.jūnijam (*redakcija, kas bija spēkā līdz 2021.gada 16.decembrim*).

Ar Ministru kabineta 2021.gada 26.oktobra noteikumiem Nr. 722 „Grozījumi Ministru kabineta 2020.gada 10.novembra noteikumos Nr. 676 „Noteikumi par atbalstu Covid-19 krīzes skartajiem uzņēmumiem apgrozāmo līdzekļu plūsmas nodrošināšanai””, kas stājās spēkā 2021.gada 17.decembrī, tika noteikts jauns atbalsta piešķiršanas periods no 2021.gada 1.oktobra līdz 2021.gada 30.novembrim, kā arī jauni atbalsta saņemšanas kritēriji (sk. arī *Tiesību akta projekta „Grozījumi Ministru kabineta 2020.gada 10.novembra noteikumos Nr. 676 „Noteikumi par atbalstu Covid-19 krīzes skartajiem uzņēmumiem apgrozāmo līdzekļu plūsmas nodrošināšanai”” sākotnējās ietekmes (ex-ante) novērtējuma ziņojums* ([anotācija](#)) 1.2 un 1.3 punktu).

Tādējādi tikai ar Ministru kabineta 2021.gada 26.oktobra noteikumiem Nr. 722, kas stājās spēkā 2021.gada 17.decembrī, noteikumos Nr. 676 tika ietverts tiesiskais regulējums atbalsta piešķiršanai par 2021.gada novembri. Ja, kā uzskata pieteicēja, būtu piemērojama Ministru kabineta noteikumu redakcija, kas bija spēkā līdz 2021.gada 16.decembrim, pieteicējai neatkarīgi no jebkādiem citiem apstākļiem nemaz nebūtu pamata prasīt atbalstu par 2021.gada novembri, jo noteikumi neparedzēja atbalstu par šo laikposmu.

Likumdevējs noteikumiem Nr. 722, kuri noteica jaunu atbalsta periodu (tostarp par pieteicējai aktuālo 2021.gada novembri) un vienlaikus arī noteica jaunus atbalsta piešķiršanas kritērijus, noteica regulējuma atpakaļvērstu spēku. Proti, noteikumu Nr. 676 grozījumi stājās spēkā 2021.gada 17.decembrī, bet paredzēja atbalstu, tā piešķiršanas kritērijus un kārtību citastarp par periodu pirms šo noteikumu stāšanās spēkā (no 2021.gada 1.oktobra).

Tādēļ pretēji pieteicējas viedoklim, izvērtējot pieteicējas tiesības saņemt atbalstu apgrozāmo līdzekļu plūsmas krituma kompensēšanai par 2021.gada novembri, noteikumu Nr. 676 4.2.1.apakšpunkta normas ir piemērojamas redakcijā, kas stājās spēkā 2021.gada 17.decembrī. Tāpēc Senāts nesaskata tiesas kļūdu materiālās tiesību normas konkrētas redakcijas piemērošanā.

[7] Pieteicēja kasācijas sūdzībā argumentē, ka tiesa nepareizi interpretējusi noteikumu Nr. 676 4.2.1.apakšpunktā ietverto jēdzienu „saimnieciskās darbības ierobežojumi”. Pieteicējas ieskatā, tiesa šo jēdzienu interpretējusi nepamatoti šauri un piemērojusi tādā veidā, ka atbalsts pieļauts tikai tādiem nodokļu maksātājiem, kuru saimnieciskās darbības ierobežojumi tieši noteikti tiesību normās.

Noteikumu Nr. 676 4.2.1.apakšpunkts (*redakcijā, kas bija spēkā no 2021.gada 17.decembra*) noteic, ka uzņēmums var saņemt atbalstu, ja atbalsta perioda mēnesī uzņēmuma apgrozījums ir krities vismaz par 20 %, salīdzinot ar vidējo apgrozījumu 2021.gada jūlijā, augustā un septembrī kopā, un šis apgrozījuma samazinājums ir saistīts ar saimnieciskās darbības ierobežojumiem sakarā ar Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanai paredzētajiem epidemioloģiskās drošības pasākumiem.

Tiesa, interpretējot un piemērojot minēto tiesību normu, atzina, ka pieteicējas norādītā prasība darbiniekiem iegūt vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikātu primāri ierobežo nevis saimniecisko darbību, bet darbinieka iespēju strādāt. Saimniecisko darbību kā tādu šāds ierobežojums ietekmē netieši.

Senāts atzīst par pareizu tiesas secinājumu, ka tiesību normās noteikto prasību par Covid-19 vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikāta esību pieteicējas darbiniekiem nevar atzīt par tādu, kas ierobežoja pieteicējas saimniecisko darbību noteikumu Nr. 676 4.2.1.apakšpunkta izpratnē. Tas ir tāpēc, ka nepastāvēja objektīvi šķēršļi to izpildīt, proti, pieteicējas darbiniekiem bija iespējams iegūt gan vakcinācijas, gan pārslimošanas sertifikātu. Šajā ziņā nav nozīmes pieteicējas argumentam, ka pašai pieteicējai nebija iespējams darbiniekus piespiest vakcinēties – būtiski, ka vakcinācija pati par sevi bija pieejama un darbinieku nevakcinēšanās bija pašu darbinieku izvēle, nevis Covid-19 ierobežošanai paredzēto pasākumu neizbēgamas sekas, kuru mazināšanai tika paredzēts atbalsts. Turklāt pieteicēja varēja piesaistīt tādus darbiniekus, kuriem attiecīgie sertifikāti bija.

Līdz ar to prasību darbiniekiem iegūt vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikātu nevar atzīt par tādu ierobežojumu, kas noteikumu Nr. 676 4.2.1.apakšpunkta izpratnē ir saistīts ar saimnieciskās darbības ierobežojumiem.

Atzīstot pieteicējas argumentus par pamatotiem, varētu nonākt pie secinājuma, ka valstī izsludinātā ārkārtējā situācija radīja ietekmi uz jebkuru saimniecisko darbību un tāpēc ir pietiekoši konstatēt apgrozījuma kritumu noteiktajā apjomā, lai atbalsts tiktu piešķirts, proti, būtu jākonstatē tikai sekas. Tomēr likumdevējs ir noteicis kā pierādīšanas priekšmetu arī to, ka apgrozījuma samazinājums ir saistīts ar saimnieciskās darbības ierobežojumiem sakarā ar Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanai paredzētajiem epidemioloģiskās drošības pasākumiem. Tā kā konkrētajā gadījumā šī kritērija izpildīšanās nav pierādīta, tiesa pareizi atzina, ka atbalsta piešķiršanai nav pamata.

[8] Apkopojot minēto, Senāts atzīst, ka tiesa nav pieļāvusi pieteicējas kasācijas sūdzībā norādītās kļūdas materiālo tiesību normu interpretācijā un piemērošanā. Tāpēc sprieduma atcelšanai nav pamata.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta pirmās daļas 1.punktu un 351.pantu, Senāts

nosprieda

atstāt negrozītu Administratīvās apgabaltiesas 2023.gada 12.maija spriedumu, bet SIA „NEB1” kasācijas sūdzību noraidīt.

Spriedums nav pārsūdzams.

R. Vīduša E. Darapolskis I.
Meldere